

Tyrimų metu nustatyta, kad XIX a. pabaigoje, pradėjus statyti iki šiol stovinčią Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčią, buvo sunaikintos nuo XVI a. šioje teritorijoje buvusios kapinės ir iš esmės pakeistas bažnyčios šventoriaus reljefas.

The Church of St. Matthew the Apostle in Anykščiai

In 2017, an excavation (13.75 m²) was conducted at the site of the geothermal heating network the church plans to install on the grounds of the building complex of the Church of St. Matthew the Apostle at Vilniaus St. 8, Anykščiai. The investigation unearthed a 19th–21st-century mixed cultural layer up to 1.4 m thick. Three burials without grave goods were discovered at a depth of 1.1–1.3 m. They had been disturbed in digging pits for later burials, the contours of which pits could be seen at a depth of 1.3–1.4 m from the churchyard's surface. Fragments of an earthenware vessel and a whetstone (Fig. 1) dating to the 16th century were discovered accidentally in the mixed layers of sand.

Elena Pranckėnaitė,
Rimantas Kraujalis

Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolynas

2017 m. Pamokslininkų ordino (Dominikonų) Vilniaus Šv. Apaštalo Pilypo ir Jokūbo vienuolyno užsakymu, prieš vykdant Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblio (UK 1073) tvoros (UK 37633) avarinės dalies tvirtinimo darbus, atlikti žvalgomieji tyrimai numatomų žemės kasimo darbų vietose. Archeologiniai tyrimai įvairiose vie-

nuolyno ansamblio vietose vyko 1971, 1992, 1998, 2014, 2016 m. Jų metu atkasti bažnyčios pamatai, aptikta gerai išlikusių ir suardytų kapų, pavienių žmonių kaulų, spėjamas ankstesnės šventoriaus tvoros pamatas, bokšto pamato praplatėjimas (VAA, f. 5, b. 5033; LIIR, f. 1, b. 2014; LIIR, f. 1, b. 3224; *ATL 2014 metais*, 2015, p. 390–393; *ATL 2016 metais*, 2017, p. 362–364).

2017 m. Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblio teritorijoje, prie pavojingai pasvirusios tvoros dalies, vidinėje jos pusėje (bažnyčios šventoriuje), iširtos dvi žvalgomosios perkastos, iš viso apie 27 m² plotas. Perkasose vyravo perkastas maišytas griuvenų, statybinio laužo su XX a. pabaigos – XXI a. pradžios šiukšlėmis iki 1,2 m storio sluoksniu. Po juo pasiektas maišytas tamsiai rudas gruntas – greičiausiai pirminis čia buvusių kapinių žemės paviršius. Šiame maišytame sluoksnyje (iki 1,8 m gylio) aptikta daug pavienių žmogaus kaulų bei jų fragmentų, buitinių keramikos fragmentų, geležinių karstų vinių. Giliau šiame sluoksnyje (nuo 1,7–1,8 m gylio) fiksuoti ir iširti 25 kapai: perkasoje 1 aptikta 14 kapų, o perkasoje 2 – 11 kapų, iš kurių didelė dalis smarkiai apardyti.

Iš aptiktų 25 kapų 8 priskirtini kūdikių ar vaikų palaidojimams (kapai 2, 5, 7, 9, 13, 15, 17, 19), visi, išskyrus kapą 15, laidoti mediniuose karstuose. Tyrimų metu aptikti 6 vyrų ir 6 moterų kapai, tik nedidelė jų dalis laidoti mediniuose karstuose. Daugumos išlikusių kapų orientacija yra į P–PV. 5 kapai orientuoti į Š (kapas 14), R–PR (kapas 16), kapai 15, 17, 19 – į V–ŠV. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, maišytuose perkasuose sluoksniuose surinkti pavieniai žmonių kaulai priskirtini 27 individams. Pagal tiriant aptiktus radinius (1, 2 pav.) bei sprendžiant pagal laidoseną, 2017 m. Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblio teritorijoje aptikti kapai datuojami XVII–XIX a.

0 ————— 2 cm

1 pav. Dominikonų religinis medaliukas su šv. Vincento Ferero ir Rožinio Švč. Mergelės Marijos atvaizdais. Ispanija, XVIII a. R. Kraujalio nuotr.

Fig. 1. A Dominican religious medal with images of St. Vincent Ferrer and the Blessed Virgin Mary of the Rosary. Spain, 18th century.

0 ————— 2 cm

2 pav. LDK iždininko Dmitrijaus Chaleckio skaičiavimo žetonas su užrašu „1594 BENEDIC DOMINI DIVITE FACI“. R. Kraujalio nuotr.

Fig. 2. A jeton of GDL Treasurer Dmitrijus Chaleckis with the inscription '1594 BENEDIC DOMINI DIVITE FACI'.

Tirtuose plotuose atidengti šventoriaus tvoros arkiniai pamatai, mūryti iš 25–26x6–7x(?) cm dydžio gelsvos spalvos plytų, tarpusavyje rištų rupiu pilkšvos spalvos kalkių skiediniu. Pagal mūro pobūdį arkiniai pamatai datuojami XVIII a. I puse.

The Lukiškės Dominican Monastery in Vilnius

In 2017, two trial trenches (a total of 27 m²) were excavated inside the churchyard (near the perimeter fence) on the grounds of the Lukiškės Dominican Monastery building complex in Vilnius. 25 burials, which, based on the finds,

date to the 17th–19th centuries, were recorded at a depth of 1.7–1.8 m in a mixed layer and excavated (Figs. 1, 2). The churchyard fence's arched foundations, which had been created from 25–26 x 6–7x ? cm yellowish bricks bound with coarse, greyish lime mortar, were unearthed in the excavated areas. Based on the nature of the masonry wall, the arched foundations date to the first half of the 18th century.

Donatas Zubrickas

Klaipėdos anglikonų bažnyčia

2016 m. Klaipėdos Mažosios Vitės teritorijoje, Uosto g. 20 sklype atlikti archeologiniai tyrimai buvusios anglikonų bažnyčios vietoje bei jos aplinkoje. Šis sklypas dabar yra uždaroje Klaipėdos jūrų kompanijos AB „KLASCO“ teritorijoje, kur buvusį ikikarinį miesto vaizdą mena vos keli stovintys pastatai bei ties Plytų bei Gegužės gatvėmis išlikę Uosto gatvės grindinio fragmentai. Visas buvęs Mažosios Vitės užstatymas bei gatvių tinklas sunaikintas pokariu nugriovus pastatų griuvėsius bei formuojant uosto krovos darbams pritaikytą teritoriją.

Pirmosios žinios apie pastangas pastatyti anglikonų bažnyčią žinomos iš 1785 m. Iš to laiko yra žinomas buvęs „anglikonų bažnyčios sklypas“ tarp dabartinio teatro ir Danės upės, tačiau bažnyčia čia nebuvo pastatyta. Fragmentiškame 1857 m. miesto plane dabartinėje Uosto gatvėje (maždaug priešais buvusio teismo ir kalėjimo sklypą) taip pat yra pažymėta „vieta anglikonų bažnyčiai statyti“. Tačiau ir čia projektas nebuvo realizuotas. Neturėdami savo bažnyčios, anglikonai kurį laiką pamaldas laikė biržos salėje, baptistų bažnytelėje. Jūrininkams pamaldos vykdavo tiesiog laivuose. Galiausiai 1861 m. Uosto gatvėje pradėta mūryti neogotikinė bažnyčia, kurios projektą parengė viet-